



Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1893-1945, 4. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrklippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-19, Úrklippur 1932-2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur



NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFORRETNING

**HEROLDENS
ANNONCEBUREAU** 1/2

STORTINGSPLASS 7 · OSLO



Trykte saker!

Herr Althingspresident Benedikt Sveinsson,

Reykjavik, Island.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

15. JUNI 1932

Lauge Koch får anonym gave

Kjøbenhavn, 14. juni.

Dr. Lauge Koch har idag, dagen før den av ham ledede ekspedisjon reiser til Grønland, mottatt en anonym gave på 50,000 kroner til fremme av ekspedisjonens formål.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

15. JUNI 1932

Lauge Koch til Grønland idag.

En stab på 100 videnskapsmenn.

Kjøbenhavn, 15. juni.

Ved 12-tiden idag gikk Lauge Kochs ekspedisjon med sine to skib «Gustav Holm» og «Godthaab» til Grønland. Den stab av videnskapsmenn ekspedisjonen omfatter inklusive de videnskapsmenn som allerede befinner sig på Øst-Grønland, dreier sig i alt om 100 personer.

—k.

Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Sommerens norske luftkartlegninger på Øst-Grønland.



Professor Lacmann hilses velkommen på Gressholmen av dosent Hoel. Nederst ingeniør Luncke.

Arbeidet i kystsonen vil foregå i 2500 m. høide.

Det flyvende laboratorium.

Professor Otto Lacmann uttaler sig til Aftenposten.

Med luftbussen kom igårftes professor ved den tekniske høiskole i Charlottenburg, dr. ing. Otto Lacmann, til Oslo for å konferere med konsul Lars Christensen og dosent Hoel om sommerens kartlegningsarbeide på Øst-Grønland. Instrumentene til «Quarrtsiluni» installeres for tiden ved Aldershof, hvor Deutsche Versuchsanstalt für Luftfahrt ligger og hvor professor Lacmann er leder for en spesiell avdeling for luftfotografering og navigasjon. Ute på Gressholmen blev professoren møtt av dosent Hoel og ingeniør Luncke ved Svalbardkontoret.

Vi hadde like efter ankomsten en samtale med professoren, som med begeistring fortalte om sitt videnskapelige arbeide ved forsøksanstalten for luftfart, hvor det er hele 11 avdelinger.

— Ved min avdeling arbeider vi bl. a. med fotokjemi — forsøker å skaffe andre emulsjoner, som er bedre skikket enn de som finnes

nele i avdelinger.

— Ved min avdeling arbeider vi bl. a. med fotokjemi — forsøker å skaffe andre emulsjoner, som er bedre skikket enn de som finnes

hittil, vi undersøker fotogrammetriske apparater, utarbeider metoder for fotogrammetriske målinger, særlig fra luften osv. Ved høiskolen i Charlottenburg har vi en egen avdeling for luftfotografering, den eneste læreskole i sitt slags. Det er meget viktig at forsker og fotograf forenes i en og samme person.

— Hvor langt er man nu kommet med den norske Grønlands-maskin?

— Et fotogrammetrisk apparat er installert i maskinen — det tilhører Hansa Luftbild, og direktør Gessner ved denne institusjon har lovet å sende med en dyktig luftfotograf til Grønland, antagelig blir det en ekspert ved navn Bundermann. Han har stor øvelse i luftfotografering. Det er meningen at kartene senere for en dels vedkommende skal utarbeides ved Hansa Luftbild, hvor man har endel spesialapparater for dette øiemed, og en annen del ved den tekniske høiskole.

Man har jo enda forholdsvis liten erfaring i luftfotografering i arktiske egner, men resultatene fra «Graf Zeppelin»s ferd ifjor sommer til Frans Josefs Land og over Novaja Semlja gir oss gode forhåbninger. Jeg tror denne kartlegningsmetode skal være meget fordelaktig for polarforholdene. Det er gjort nogen små forandringer ved den norske Grønlands-maskin. Jeg antar hele arbeidet er ferdig i slutten av uken etter forsøksflyvningene, som vil bli utført forat man kan forvise sig om at alt klaffer.

— Hvor store områder tror professoren det lar sig gjøre å kartlegge med en slik maskin i løpet av sommeren?

— Det er ikke så enkelt som det synes. Opgavene på Grønland er anderledes enn herhjemme. Jeg går ut fra hvad professor Wegeners ekspedisjon på Grønland fortalte om forholdene deroppe. Jeg håber at vi i sommer skal opnå et godt grunnlag for eventuelle videre arbeider deroppe.

— Hvor langt kan «Quarrrsiluni»s apparat fotografere under skikkelige forhold?

— Vi regner i arktiske egner med en bredde på 25 km. Foretar man en flukt på 4—500 km., så blir det ca. 12,500 kvkm. På Novaja Semlja hadde man til og med en fotograferingsbredde på 70 km., men det var rent eksepsjonelt. Flyvningene på Grønland vil antagelig komme til å foregå i en høide av 2500 meter og farten man bør holde vil dreie sig om 150 km. — flyet gjør jo en fart av ca. 200, så det er raskt å komme til arbeidsstedet.

Til slutt forteller professoren på opfordring litt mer om Deutsche Versuchsanstalt für Luftfahrt, hvor man ved de 11 avdelinger med verksteder og det hele har en stab på 400 mann — derav ca. 100 ingeniører. Anstalten har også egne fly til sin disposisjon for prøver av alle slags. Selv har professoren et flyvende laboratorium, hvor man kan ta ut gulvet eller veggene efter behov og behag. Det er også innrettet med eget mørkerum.

Professor Lacmann, som har arbeidet her i Norge i flere år for 8 år siden, snakker udmerket norsk, til tross for at han ikke har besøkt oss på alle disse årene. — Det er så godt å kunne norsk når en skal snakke med sin kone om noget som ikke barn bør høre, sier den sympatiske professor. Professoren var også i Russland for nogen år siden for å lære russerne luftfotografering.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN
16. JUNI 1932

Lauge Kochs ekspedisjon startet

70 mann og 2 flyvemaskiner.

Kjøbenhavn, 15. mai.

Dr. Lauge Kochs ekspedisjon til Øst-Grønland avgikk ved 12-tiden idag. Tilstede var bl. a. direktør Daugaard Jensen, professor Drachmann, representerende Ny-Carlsberg-fondet og en rekke av deltagernes venner og pårørende. De to skib Gustav Holm og Godthåb lå seilklare. Gustav Holm medførte omkr. 40 mann og den ene flyvemaskin og Godthaab ca. 30 mann. De to skib følges til Akureyri på Island. Næste lørdag reiser en del av videnskapsmennene, deriblandt Lauge Koch med dampskibet Island fra Kjøbenhavn og noen dager senere går Hvidbjørnen med den annen flyvemaskin. Alle skib samles i Akureyri og først i juli venter man å være ved iskanten. I sluttningen av september ventes ekspedisjonen å være hjemme igjen. Det blev ikke holdt taler ved avreisen og det blev bare utbragt leve for reisen og dr. Koch. Derefter gikk først Godthaab og så Gustav Holm ut fra bryggen. Lauge Koch fulgte med til Helsingør.

15. JUNI 1932

Grønlands- spørsmålet i den franske presse.

Det ser ut til at den franske presse i høiere grad enn pressen i andre land interesserer sig for Grønlands-saken. Enkelte større blader og tidsskrifter har som tidligere nevnt hatt lengere utredninger om saken ut fra det danske synspunkt og det fortsetter ser det ut til på samme måte. I siste nummer av «Revue Politique et Parlementaire» skriver en hr. Gabriel Payre om den «dansk-norske kontrovers om Grønland». Artikkelen er i særlig grad forvrengt og for enkelte punkter løgnaktig, men det forhindrer ikke at den får attest i «Le Figaro» for 30. mai for å være en «utmerket studie» med en «solid historik» om spørsmålet.

Det første som man fester sig ved i den solide historik er opplysningen om at Danmark og Norge var forenet under en krone siden det 12. århundre. Om gjeldsoppgjøret mellom Norge og Danmark i 1821 heter det at det ved dette blev bestemt at Grønland skulde forbli dansk og meddelelsen om at Norge ved handelstraktaten av 1825 (skal være 1826) og ved en deklarasjon av 1856 anerkjente det danske handelsmonopol på Grønland uten reservasjoner er gitt en sådan form at man må få det inntrykk at det gjaldt hele Grønland istedenfor en del av Grønland, som da var lagt under dansk styre.

Når forfatteren gir sig av med spesielt å behandle Øst-Grønland omtales naturligvis traktaten av 1924 på en sådan måte, at man får inntrykk av at Danmark høimodigen har tilstått norske fiskere og fangere visse rettigheter. Og forhandlingene om visse konfliktspørsmål før okkupasjonen ifjor de blir naturligvis, ifølge forfatteren, brutalt avbrutt av Norge, mens Danmark fredsommelig hadde foreslått voldgift.

Høiest når forfatteren i «historisk soliditet», når han et steds om det okkuperte område på Øst-Grønland forteller at 16,000 sjeler i det hele der anerkjenner den danske stats autoritet og krever at enhver nordmann utelukkes.

Der er flere ting i denne bemerkelsesverdige artikkel hvis historiske soliditet er likeså pålidelig som det her nevnte. Men vi skal la det ligge, idet vi går ut fra at rette vedkommende vil ta affære.

Hr. Payre's artikkel er også tatt inn i «La Depresche Coloniale» for 25. mai og karakteriseres også der som et aldeles utmerket innlegg i saken.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGBLADET

1 4. JUNI 1932

Gronau til Grønland i år også.

*På sin vanlige
rekognoseringsstur.*

TORSHAVN, idag.

Den tyske flyver von Gronau vil også i sommer foreta sin årlige rekognoseringsstur over Færøyane, Island og Grønland til Amerika. Med siste postskib fra utlandet kom det bensin og forskjellige andre rekvisita til hans stasjon her.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DAGBLADET**

1 4. JUNI 1932

Nytt dansk Grønlandsskib.

Privattelegram til Dagbladet.

KJØBENHAVN idag.

Øst-Grønlands fangstkompani Nanok forhandler for øieblikket om å få sitt eget skib for å dra til den nordligste del av Øst-Grønlands-kysten. Man har fått tilbud om en skonnert hvis eier er parat til på kort varsel å la skibet forsyne med isforhudning. Man venter at forhandlingene går i orden. Lauge Koch har foreløbig lovet å avpatruljere den sydlige del av Nanok-fangstområdet.

„SANNHETEN OM GRØNLAND“

Og sannheten om overlæge
Scharffenberg som historiker.

Av INGENIØR P. R. SOLLIED

III.

Det går som en rød tråd gjennom Scharffenbergs fremstilling av bergenskompaniets historie at man ikke kan bebreide kongen, Fredrik IV (som iflg. Scharffenberg «frembød den karakteristiske forbindelse av religiøsitet og sterk sanselighet») eller regjeringen i Kjøbenhavn (om hvis mentale tilstand S. merkelig nok ikke har uttalt sig) noe i deres forhold til det bergenske Grønlandskompani, mens myndighetene i Bergen bare somlet og direktørene begikk likefrem underslag.

Denne efter Scharffenbergs mening helt nye og «på omfattende studier» grunnede opfatning er det han gjentatte ganger har fremholdt — nu sist under den pretensiøse tittel: «Sannheten om Grønland». — Denne smukke etikett som passer så dårlig til innholdet, har han tatt fra mottoet over en avhandling av prof. Solberg og mig («Grønlands gjenopdagelse og dens annen kolonisasjon» i Det norske Geograf. Selsk. årbok 1919—21):

«Når sannheten må tillates en gang å komme for lyset — —».

Disse ord forekommer nemlig i et forsvarsskrift av direktørene v. d. Lippe og Refdal hvori de tilbakeviser sine fienders beskyldninger av samme art som nu går igjen hos Scharffenberg.

I virkeligheten er imidlertid den opfatning hverken ny eller sann — det er bare den eldre danske fremstilling men i en mer outrert og sensasjonell form. Men mens disse danske forfattere kan undskyldes med at de visste ikke bedre, da de viktigste kilde-skrifter først er trykt senere, så har ikke Scharffenberg engang denne undskyldning.

Jeg skal nu påvise denne eiddommelige bruk eller rettere misbruk han gjør av prof. Solbergs før nevnte avhandling i Bergens hist. foren. skr. nr. 23 (1917). Han citerer et par mindre vesentlige ting fra denne avhandling, men fortier, at det i denne på kildeundersøkelser byggede avhandling for første gang blev påvist, at den tidligere almindelige fremstilling at Egedes og bergenskompaniets kolonisasjon av Grønland fra begynnelsen av skulde være et offisielt av kongen og regjeringen understøttet foretagende (hvilket altså Scharf-

fenberg nu igjen påstår) er helt uriktig. Prof. Solberg påviser også hvorledes en så feilaktig mening kunde opstå, idet han gjør opmerksom på at det var især religiøst interesserte forfattere som hadde behandlet Grønlands misjonshistorie og de interesserte sig ikke for kjøpmennene, Egedes medarbeidere i hjemlandet. Og Egede selv hadde på en måte i skildringen av sine gjenvordigheter tilskyndet dem til å se en kontrast i forholdet til den bergenske borgerstand.

«Kjøpmennene og selskapet, som — i en tid av økonomisk slappelse — understøttet ham, har mer enn en gang måttet gjøre tjeneste som en slags skyggeeffekt i billedet av misjonæren og hans yrke.» (s. 1).

Professor Solberg anfører videre at når det tok så lang tid for å få samlet et tilstrekkelig antall interessenter i Bergen, «skyldtes det visselig ikke kremmerpolitikk, som man jevnlig kan lese, men rett og slett den omstendighet, at kongens løfter, som var fulgt umiddelbart på prestens appell, og som stillet den nevnte, efter den almindelige mening nødvendige understøttelse (o: en oktroi) i utsikt, ikke blev innfridd.

Egede skrev til høieste hold, skrev igjen, henstillet og bønnfaldt gjennom nesten et år, men tilsynelatent

Polaråret 1932 er begynt.

*Den østerrikske 3
manns ekspedisjon
starter fra Tromsø
idag til Jan Mayn.*

En leir med „Jern forbudt“.

Det store internasjonale samlede fremstøt mot polområdet har tatt sin begynnelse. Østerrike går i teten, og direktør Hesselberg i meteorologiske institutt opplyser, at ekspedisjonen til Jan Mayen skal etter programmet starte idag, 15. juni fra Tromsø med norsk skib, da samtlige ekspedisjonsdeltagere er ankommet. Den skal i likhet med den østerrikske ekspedisjon for 50 år siden på samme sted beskjeftige sig med meteorologiske og jordmagnetiske observasjoner og består av 3 medlemmer: Dr. Kanitscheid, dr. Toller og ingeniør Kopf, som etter hvad de selv forteller har underkastet sig en spesiell trening for å utholde strabase-ne, likesom fordøielsen er trent med hensyn til provianten. Kulden er jo et underordnet problem. I Wien hadde man f. eks. dager med lavere temperatur i januar enn på Jan Mayn.

Hele utrustingen som blev sendt til Tromsø pr. skib består av 170 kasser og veier 6000 kg. fraregnet de to trehus som skal opsettes på øya for observasjonsinstrumentene. I den såkalte Wilczek-dal står forresten ennå østerrikerhusene som blev benyttet på siste ekspedisjon for 1/2 hundre år siden og de er visstnok fremdeles i noenlunde brukbar stand.

Men som fast operasjonsbasis er valgt den norske radio-stasjon som skal stille reservehuset og elektrisk strøm til de østerrikske videnskapsmenns gratis disposisjon. De to medbragte trehus hvor måleinstrumentene skal oppstilles, må på grunn av disses ømfintlighet være helt fri for jern, da den minste magnetiske forstyrrelse kan influere på instrumentenes presisjon.

Selv støvler må være fri for jern. En del av utrustingen er hvad som er blitt til overs av den forulykkede Wegener-ekspedisjon. Det videnskapelige hovedarbeid vil omfatte de jordmagnetiske forhold som man har et utilstrekkelig kjennskap til. Det norske skib som seiler ekspedisjoner over til Jan Mayn skal ta den norske radio-stasjons personale med tilbake. Med Wiens radio er avtalt bestemte tider for sending og mottagelse, og radioen blir også den eneste forbindelse med omverdenen som de 3 østerrikere har i de neste 13 måneder.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

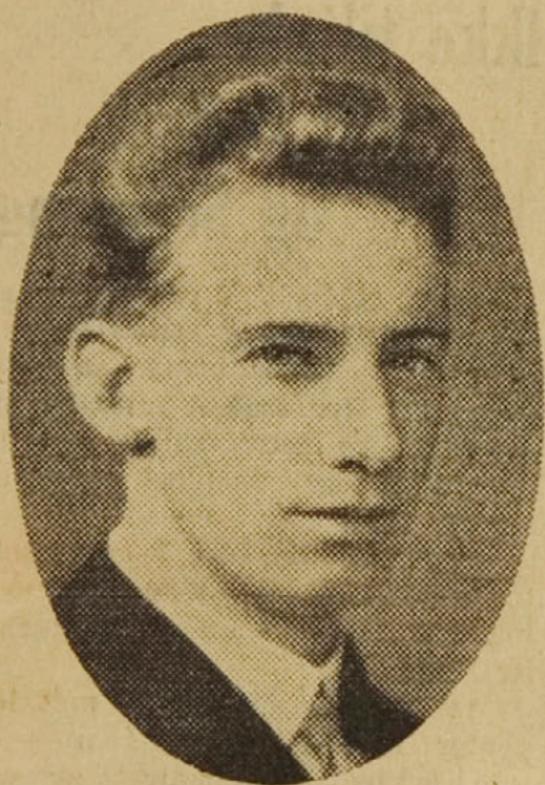
AFTENPOSTEN

15. JUNI 1932

Våre Grønlands- flyvere.

«Polarbjørn» til Oslo omkring

1. juli.



Mekaniker Bjarne Larsen.

Marineflyveren, pr. løytnant Storm, opholder sig for tiden i Berlin hvor de fotogrammetriske apparater blir installert i Grønlandsmaskinen «Quarrrtsluni». Installeringen skjer under ledelse av den kjente professor Otto L a c m a n n, som i flere år har opholdt sig i Norge og har et meget inngående kjennskap til de store kartlegningsarbeider Svalbardkontorets ekspedisjoner har utført på Svalbard og Grønland.

I løpet av uken er installeringen og prøvene av apparatene ferdig og Storm flyver da hjem til Norge, hvor de siste forberedelser skal treffes. Som mekaniker under flyve-ekspedisjonen er ansatt Bjarne Larsen i Marinens Flyvevåben.

Omkring 1. juli vil «Polarbjørn» komme til Oslo for å ta flyet og alt utstyret ombord. I den første uken av juli er det meningen å starte fra Norge.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **DAGBLADET**

13. JUNI 1932

„SANNHETEN OM GRØNLAND“

Og sannheten om overlæge Scharffenberg som historiker.

Av INGENIØR P. R. SOLLIED

II.

Det er et utslag av den samme sinnsstemning når han om bergenskompaniets og Egedes kolonisasjon av Grønland skriver:

«De fleste norske historiske fremstillinger viser sig nemlig så uriktige at jeg gang på gang forferdet har måttet spørre om grunnen er uvitenhet eller uredelighet. Dette gjelder også den offisielle fremstilling i et så viktig dokument som den forsterkede konstitusjonskomites innstilling i 1923 om Grønlandsspørsmålet.»

I motsetning hertil henviser Scharffenberg til den danske pro-

fessor Edvard Holms fremstilling i «Danmark—Norges Historie» hvor «de viktigste kjensgjerninger om Grønland i tiden 1721—1814 er korrekt fremstilt.» —

Som begrunnelse for her å optre som historikernes overkikedorian forteller han de uvitende eller uredelige historikere, at han nu har konsentrert sine undersøkelser om Egedes misjon og avskrevet alle viktige samtidige aktstykker i det norske riksarkiv» dessuten har det danske riksarkiv «med utrettelig velvilje forsynt ham med avskrifter».

Resultatet av denne fornøielige selvovertvurdering vil fremgå av det følgende.

Først med hensyn til den trykte litteratur: I Edvard Holms store verk som er på ca. 20 bind behandles Grønlands kolonisasjon på ca. 3 — tre — sider og det er ca. 40 år siden det utkom. De viktigste skrifter angående Grønlands annen kolonisasjon skyldes L. Bobé fra dansk side og professor O. Solberg (til dels i samarbeid med undertegnede) fra norsk side. Derved er i løpet av de siste ca. 15 år skaffet tilveie en mengde viktige kildekrifter, som professor Holm ikke hadde noe kjennskap til (han døde i 1915).

I det nylig utkomne bind av «Det norske folks liv og historie» som er meget mer kortfattet enn Holms verk har Sverre Steen behandlet kolonisasjonen på 12 sider (hvorav 2 billedsider). Her kan Scharffenberg finne en om enn kortfattet så dog korrekt fremstilling av de viktigste kjensgjerninger på grunnlag av hvad der hittil er kjent. Men Steens fremstilling er riktignok stikk motsatt Scharffenbergs.

Med hensyn til Scharffenbergs forsøk på å imponere ved sitt inn-

gående kjennskap til den store mengde dokumenter, som finnes rundt om i arkivene i Norge og Danmark («alle viktige samtidige aktstykker i det norske riksarkiv») så fremgår det tydelig nok av hans artikler, at han ikke har noe kjennskap til den dokumentmasse, som finnes i de bergenske arkiver og at han bare kjenner en liten del av de dokumenter som finnes i arkivene og i bibliotekene såvel i Oslo som i Kjøbenhavn vedrørende Grønland.

Hans «førstehåndskjennskap» til arkivene belyses også godt ved at han navnlig anbefaler en nøie gjennomgåelse av misjonskollegiets arkiv i Kjøbenhavn! Han vet altså ikke at så godt som hele misjonskollegiets arkiv (iallfall fra Grønlandsmisjonens første tid) brente i 1795. —

Jeg skal så se litt nærmere på overlæge Scharffenbergs fremstilling av det bergenske Grønlandskompanis historie. For det første påstår han i likhet med de eldre forfattere at da Bergenskompaniet begynte sin virksomhet i 1721 hadde forbindelsen med Grønland vært avbrutt i ca. 200 år.

Det er ikke riktig. Jeg har forlengst påvist at bergenserne minst

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

ARBEIDERBLADET

1 3. JUNI 1932

Grønlands-debatten.

Ingeniør P. R. Sollied ber om å få opplyst at hans artikler var på ca. 10 spalter, mens dr. Scharffenbergs var på 15, og at han Sollied blev tilstått i høiden 1½ spalte til imøtegåelse.

Til dette vil vi bemerke at vi aldeles ikke føles oss forpliktet til å stille vår knappe spalteplass til rådighet efter hr. Sollieds alenmål. «Arbeiderbladet» er overhodet ingen postkasse man kan stoppe hvad som helst i.

For øvrig har vi lenge hatt en saklig debatt mellem dr. Scharffenberg på den ene og lektor Thv. Findahl på den annen side. Hr. Sollieds innblanding var da nokså ukallet og søkt.

„Den megen lærdom — —“

Replikk til dr. Johan Scharffenberg av redaktør Øyvin Lange.

Jeg vet at dr. Scharffenberg har 1.0 i historie. Dette er så meget lettere å huske som alle vet at dr. S. er en av de tre menn som siden 1811 har fått 1.0 i alt de har gått op i. Allikevel vet jeg, at bare om den annen Grønlandskolonisasjon foreligger det arkivstoff, som utskrevet utgjør vel 300 kvartsider, som dr. S. ikke har fjerneste begrep om, og som han aldri har sett for sine øine.

Selv er jeg ikke ignorant heller, om jeg enn bøier mig for dr. S. overvekt på citatområdet. Men mon det ikke nettop, for å tale med klasikerens, er «den megen lærdom som har gjort ham rasende?» Faktum er det iallfall at en av landets klokeste og mest beleste menn skriver og taler slik, at selv en ignorant vilde gi ham knockout i 1. runde, overfor et publikum av fagfolk, alene ved hjelp av det resonnement jeg førte i forrige innlegg: At det er *absolutt utelukket* at den ene part gjennom to hundre — for ikke å si fem hundre år — den hele tid har hatt den absolutte moralske og juridiske rett i et overordentlig komplisert spørsmål.

Hverken jeg eller noe annet menneske, som holder til på den riktige side av asylmuren, skriver eller taler med det ringeste håp om at dr. S. skal flytte sig en tomme i *denne* sak. Hadde dr. S. truffet sitt eget symptom i sin praksis, så vilde han stilt diagnosen «mani» og sagt: «mannen er jo maniakalsk». Nar vi allikevel skriver, så er det fordi det er noe som heter publikum, og som har godt av å bli beggesidig orientert.

Det irriterer særlig dr. S. at det norske folk «innbilder sig» å ha lidt urett. Den samme følelse av urett støter man hyppig på også på den indrepolitiske arena, hvor både dr. S. og jeg har beveget oss. Om f. eks. en gruppe arbeidere føler sig forurettet gjennom lang tid av bedriften, så kan man beklage at det er så, man kan si at uretten er innbildt, men man må akseptere at følelsen er der. Og er den der først, så blir kampen naturlig nok både bit-

rere og langvarigere enn om det hele hadde vært et «rent økonomisk spørsmål», som dr. S. vil redusere Grønlandssaken til.

For å nå dette mål anvender dr. S. arkivstudier og citater. Ved hjelp av citater kan man *bevise* hvad som helst. Ved hjelp av citater fra motparten bevises hvert tredje år at høire har rett, at bondepartiet har rett, at venstre har rett og at arbeiderpartiet har rett i samme sak. Men man *overbeviser* meget få mennesker ved hjelp av citater. Og dr. S. vet minst like så godt som jeg at en av en sterk følelse besjelet masse, som f. eks. ett folk, er i stand til å beherske sin ærbødighet for citater og arkivstudier. Og det er på følelsen av øvet urett, enten den er berettiget eller ikke, at dr. S. har basert all propaganda i hele sitt liv, så vel politisk som i avholdssakens tjeneste. Men når han konfronteres med en lignende følelse, som gar hans egne imot, så inspireres han til betegnelsen «gassfylt svineblære».

Dr. S. spør om det er min mening at MacDonald skulde tidd stille i 1914? Jeg tror ikke at MacDonald esq. setter pris på å bli minnet om dette nå, eller at han vil demisjonere om jeg skulde svare, jo. Allikevel, på direkte forespørsel svarer jeg «jo». Det gjelder nemlig om alt som helt savner hensikt, fornuftig mål eller point, og som kun kan ha negative virkninger, at det helst burde vært ugjort. Det er sikkert statsminister MacDonald idag helt enig i, likesom dr. S. også blir enig i det om noen år, når han bare får konferert med sin selvaktelse, som han i dette tilfelle har glemt å spørre.

Forholdet mellom Norge og Danmark, eller mellom to stater med motstridende interesser gjennom lang tid, kan ikke slik som dr. S. gjør det, jevnføres med forholdet mellom to fagforeninger, som jo lever i permanent interessefellesskap. Derfor avviser han ikke min streikebrytersammenligning med dette meget ulogiske billede. For øvrig var det det innadvendte, mentale fenomen jeg talte om, ikke det ut-

advendte, politiske. Jeg fastholder paralleliteten mellom det almindelige streikebryteri og dr. S. optreden i Grønlandssaken. Og jeg er endog viss på at hvis dr. S. spurte en arbeiderleser, så vilde han si, at her har den gasfylte svineblære Lange rett, mens partifelle Scharffenberg handler etter de beste streikebryteropskrifter.

Dr. S. henvisning til de norske arbeideres stilling til et eventuelt angrep på Sovjet-Russland besvarer jeg med den bemerkning, at diskusjonen bør begrenses til å gjelde statlige foretaker som — hvor uenig dr. S. og jeg enn kan være i dem — dog ikke hører hjemme på Gaustad. Og det vilde den norske regjering gjøre, som innlot sig i angrepsforetagender mot Russland.

Enhver uhildet iakttagere vet, at Norge ifjor ikke skred til okkupasjon før ethvert tenkelig middel til annen løsning var forsøkt — og blankt avvist av Danmark. Og noen offisiell norsk godkjennelse av «Devoldokkupasjonen» foreligger ikke. Det okkuperte område avviker også noe fra det hr. Devold «okkuperte».

Til slutt: Jeg setter det uhyggelige tilfelle — som jeg inderlig haper aldri vil inntreffe — at dr. S. i sitt hus blir overfalt av en volds mann, som røver hvad han finner av penger osv. Da han etter utført gjerning skal gå, sier dr. Scharffenberg: «Min herre, De har oversett at tjenestepiken har liggende noen penger i sin komodeskuff.»

Da har dr. S. sagt «den videnskapelige sannhet, som må settes over alle andre hensyn».

Det er intet som har gjort så meget ondt i denne verden som den brutale, tøylesløse sannhetstrang. Og bedre blir det ikke om sannheten, som i dette tilfelle, må settes i gaseøine, fordi den hviler på en fiksjon. *En nærmere, enket eftertanke vil si enhver at det standpunkt at sannheten må settes over alle andre hensyn, det kan overhodet ikke konsekvent forsvares og opprettholdes av et menneske med normal mentalitet og moral.*

Det enkle resultat av denne diskusjon er at uten å anvende et eneste citat har den ustuderte legmann opnådd at det overhodet ikke er sten på sten tilbake av den høilærde dr. S. påstander. Det eneste som står igjen er hans standpunkt, og det må han gjerne beholde, når han kun inn-

ser at det herefter er andre helt likegyldig.

Til slutt en takk og en kompliment til «Arbeiderbladet», som med urban elskverdighet har ofret en ikke-meningsfelle så meget spalterum.

Øyvin Lange.

*

Redaktør Lange utnevner sig selv til seierherre uten å ha røkket en eneste av de *kjensgjerninger* (ikke bare «citater») jeg har fremlagt vedrørende Grønlands annen kolonisasjon. Hans knusende argument er «at det er absolutt utelukket at den ene part gjennom to hundre — for ikke å si fem hundre år — den hele tid har hatt den absolutte moralske og juridiske rett i et overordentlig komplisert spørsmål». Denne påstand rammer langt sterkere *aktivistene* enn mig, ti deres fremstilling er som regel en eneste jammerklage over hvor skammelig Danmark i hele foreningstiden forurettet Norge; jeg minnes ikke at de har gjort noen innrømmelse av at det kanskje kunde være litt rett også på dansk side i Grønlandsstriden.

Med det arkivstoff jeg angivelig «ikke har fjerneste begrep om», sikter hr. Lange formentlig til det Bergenske Grønlandskompanis dokumenter i statsarkivet i Bergen. De har vært utlånt til ingeniør P. R. Sollied, som har nektet mig adgang til å studere dem, men allikevel nui «Dagbladet» bebreider mig at jeg ikke kjenner dem. Jeg har imidlertid studert Sollieds og Solbergs avhandlinger om grønlandskompaniet.

Det avgjørende materiale for det statsrettslige spørsmål er dokumentene i *centraladministrasjonens* arkiver, som nu finnes dels i det norske, dels i det danske riksarkiv. Her kommer fortrinnsvis i betraktning forarbeidene til ekstrakt av 1723, og dem kjenner jeg.

Det er i virkeligheten et ene-

trinsvis i betraktning forarbeidene til oktroyen av 1723, og dem kjenner jeg.

Det er i virkeligheten et eneste, såre enkelt spørsmål striden står om, nemlig dette: hvilken statsrettslig stilling fikk Grønland ved kolonisasjonen i 1721?

Her foreligger bare tre logiske muligheter:

a. Grønland blev en *særnorsk* koloni, underlagt Norges rikes suverenitet.

b. Grønland blev en *felles dansk-norsk* koloni, underlagt den dansk-norske helstats suverenitet.

c. Grønland blev en *særdansk* koloni, underlagt Danmarks rikes suverenitet.

Den sistnevnte opfatning har — så vidt jeg vet — ingen dansk videnskapsmann hevdet. Valget står derfor bare mellom de to første muligheter. Alternativ a hevdes av professor *Castberg* og andre norske aktivister og av stortingets konstitusjonskomite i 1923.

Alternativ b hevdes av de danske videnskapsmenn og politikere, og efter selvstendig undersøkelse har jeg sluttet mig til denne opfatning, som også stemmer med det Bergenske Grønlandskompagnis og Hans Egedes betegnelse av den nye koloni som «dansk».

Det som skjedde ved Kielerfreden, var at Grønland fra å være norsk-dansk felleseie gikk over til å bli særdansk. Da helstaten sprengetes, måtte en avgjørelse finne sted m. h. t. denne og andre kolonier. Da Danmark hadde gjort større økonomiske offer for koloniens utvikling enn Norge, og dens hele forvaltning, med alle kontorer og lagerhus, hadde vært i Kjøbenhavn fra 1729, finner jeg det rimelig at Danmark beholdt Grønland.

Dette er kjernepunktet i spørsmålets historie. Her er det ikke logisk plass for å gi Norge litt rett og Danmark litt rett; her gjelder det «enten—eller», valget mellom de forannevnte alternativer a eller b. Grunnene for mitt valg av alternativ b har jeg foreløbig fremlagt i mine artikler i «Arbeiderbladet»; aktstykkene skal senere bli trykt i sin helhet. Søker man sannheten i et spørsmål som dette, må man ikke ta sidehensyn til hvorvidt konklusjonen stemmer med de «nasjonale interesser».

Men det er vurderingsspørsmål, hvor intet kan bevises, fordi følelser her spiller inn. Men i Grønlandsspørsmålets historie gjelder det rene fornuftsspørsmål, og der kan det føres videnskapelige bevis.

Men dette er vurderingsspørsmål, hvor intet kan bevises, fordi følelser her spiller inn. Men i Grønlandsspørsmålets historie gjelder det rene fornuftsspørsmål, og der kan det føres videnskapelige bevis.

Skal man i en strid mellom to suverene stater bruke et bilde fra klassekampen, må man sammenligne den med en kamp mellom to likestilte arbeiderorganisasjoner; derfor passer «streikebryter»-lignelsen ikke. Også i en annen henseende passer lignelsen ikke; det foraktelige ved streikebryteren er at han for selv å vinne en *øyeblikkelig* økonomisk fordel påtar sig arbeid som hans klassefeller blokerer av hensyn til klassens *varige* økonomiske interesser. Dette sammenligningsledd («tertium comparationis») mangler fullstendig i de tilfelle hvor en mann ut fra personlig overbevisning, uten spor av egeninteresse, optrer mot regjeringen i et utenrikspolitisk spørsmål. Som i 1905 krever jeg samme ytringsfrihet i utenriks- som i innenrikspolitikken.

Johan Scharffenberg.

*

Hermed anser vi den debatt som redaktør Lange har reist, for avsluttet. Red.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN

1 5. JUNI 1932

Lauge Koch får 50,000 kr. på fallrepet.

Kjøbenhavn, 14. juni.

Dr. Lauge Koch har idag, dagen før den av ham ledede ekspedisjon reiser til Grønland, mottatt en anonym gave på 50.000 kroner til fremme av ekspedisjonens formål.

Þorgarskjalasafn Reykjavíkur

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

NIDAROS

14. JUNI 1932

Grønlandsinnsamlingen.

Grønlandskampanjen preger byen i disse dager. Komiteen arbeider iherdig med en rekke arrangements som vil gå av stabelen de nærmeste dager. Endel av byens fruer vil således arrangere en borddekningskonkurranse i bokhandler Bruns ledige butikklokale i Kongens gate. Den åpnes imorgen, onsdag 15., og vi får se mangel festlig opdekning, og dessuten et par ekstra ting, som for eksempel Turistforeningens friluftsbord og hvordan videnskapsmannen har det i matveien når han ligger i telt på Grønland. Et par av Nationalteatrets skuespillere vil også være med og dekke hver sitt bord.

Onsdag aften blir det en festlig tilstilling i Britannia hotell med mannequinopvisning, sang og kabaretprogram. Louis Feinsilber vil være konferensier.

I Videnskapselskapets Museum på Polarutstillingen, er der åpent

daglig fra 12 til 21. I denne uke vil det hver aften bli holdt et kort og orienterende foredrag om de utstilte attraksjoner.

Trøndernes innsats i Grønlandskampanjen vil neppe komme til å stå tilbake for de andre landsdeler, og komiteen håper på et godt økonomisk resultat, således at vårt bidrag til utrustningen av de norske Grønlandsekspedisjoner i år kan bli den by verdig, hvorfra Eirik Baude drog ut på sin ærefulle ferd.

Grønlandsutstillingen blir rik holdig.

*Et godt bilde av norsk næringsliv og
videnskap i arktiske egner.*

Grønlandsutstillingen, som åpnes med en høitidelighet søndag kl. 2, vil gi et godt innblikk i de vilkår norsk næringsliv og videnskap arbeider under i de arktiske egner. Praktisk talt alt som blev utstillet i Oslo, er med også på utstillingen her. Dertil kommer en hel del saker fra Videnskapsselskapets etnografiske avdeling. Det er ting helt fra Gunerus' tid, ting som nu hører til de aller sjeldneste. Disse ting var i det hele tatt ikke utstillet i Oslo.

Utstillingen, som holdes i 2. etasje i Videnskapsselskapets midtbygning, omfatter ca. 120 store og flere hundre små nummer. Den gir et godt bilde av det utstyr som brukes i polaregnene og de resultater som man har nådd.

Det vil føre for langt å nevne alle gjenstander som er utstillet, vi kan bare ta et mindre utvalg. Der er saker fra og med Nansens pionerferder til idag.

Av dyr som finnes i arktie blir de fleste utstillet. Der er moskusokser, sel, blårev og hvitrev, isbjørn, kobbe, hvalross og mange flere. De fleste fugler som finnes i de arktiske egner, blir også utstillet.

Man har Nansens og Johansens lommesekestant fra 86 gr. 14 m., Otto Sverdrups telt og originaltelegrammer fra annen Framferd, Amundsens polarutstyr, telt, kjelker og klær. Videre har man Amundsens telegrammer til Aftenposten efter at Sydpolen var opdaget, Sydpol-kompasset, Amundsens dagbøker fra Gjøa- og Sydpolsferdene, og flagget som fulgte Amundsen på hans ferder.

En sølvmodell av N 25, som tilhører kaptein Riiser Larsen, blir også utstillet.

Man vil finne karter, helt fra de gamle hollandske til de nyeste norske, over nord- og sydpolare egner. Der er også en hel rekke malerier og fotografier fra Grønland og Spitsbergen, og man vil få se H. U. Sverdrups illustrerte kalender fra Maud, og tavler fra Svalbards landnåmstid. Forøvrig er det en hel rekke andre bilder.

Monteringen av utstillingen er begynt, og idag drives det på av full kraft for å få det hele ferdig. Ingeniør Staxrud er kommet opover fra Oslo og leder oppstillingen.

Utstillingen vil bli åpnet av rektor Bonnier fredag i. Reykjavikur

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

NIDAROS

13. JUNI 1932

GRØNLANDSNÅLEN.

Alle mennesker må bære Grønlandsnålen under innsamlingen. Det er en vakker liten nål til å feste på kåpen eller jakkeslaget, og den forestiller en moskusokse, alle grønlandsfareres symbol og maskot. Nålen koster bare 50 øre, og med den viser De Deres interesse for saken, samtidig som De gavner den med Deres lille skjerv, der sammenlagt med alle de andres skal utruste de norske videnskapelige ekspedisjoner på Grønland i år.

Heroldens Annoncebureau A/S

• Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sammingsposten
Sales stand

Sogneprest Devold til Grønland.

Det forlyder temmelig bestemt, at sogneprest Harald Devold vil ta sig en tur til Grønland i sommer, så sant det går i orden med skibsleilighet.

Han har jo to sønner der borte å besøke, er dessuten levende interessert i Eirik Raudes land og dets fremtidsskjebne og for øvrig selv adskillig av en vikingenatur, så vi finner forlydendet sannsynlig, selv om vi ikke har fått det bekreftet fra hans egen munn, skriver Hede-markens Amtstidende.



NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFORRETNING

HEROLDENS
ANNONCEBUREAU ^{A/S}

STORTINGSPLASS 7 · OSLO



Trykte saker!

Dr. Alþingis president Benedikt Sæviðsson,

Reykjavík, Ísland.

Ulempene ved det skandinaviske samrøre i Amerika.

Generalkonsul Morgenstjerne fremhever savnet av en presse-attaché.

I sin innberetning til Utenriksdepartementet uttaler generalkonsul Morgenstjerne i New York at fremdels forekommer det hyppig at den amerikanske presse gjør sig skyldig i misforståelser og forvekslinger når det gjelder Norge og norske forhold. Særlig synes det ofte vanskelig for pressen å holde hvad der er norsk, svensk og dansk ut fra hinannen. En presseattaché som for en vesentlig del ofret sig for å beriktige og rettledede den amerikanske presse, vilde her kunne gjøre et viktig arbeide. Det er selvsagt ikke mulig for generalkonsulatet ved siden av sine mange andre gjøremål i samme utstrekning å vareta denne oppgave. Man forsøker dog i alle tilfelle, hvor man blir opmerksom på feiltagelser av nogen betydning, å få rettelser inntatt i vedkommende publikasjon. I samråd med Norges Statsbaners Reisekontor har generalkonsulatet søkt å få stanset et ledende amerikansk blads avretning i stor målestokk av «Canadian North Cape Cruises», med avbildning av midnattssolen og av fjellformasjoner som har stor likhet med Nordkapp. Der arbeides fremdeles med saken med henblikk på den forestående turistsesong. I denne forbindelse skal nevnes at der også ellers foregår et nært samarbeide mellom generalkonsulatet og Statsbanenes Reisekontor, hvilket siste med stor energi og påpasselighet varetar sine spesielle oppgaver til fremme av reiselivet.

Det var kun å vente at den viktige utvikling i Grønlandssaken sommeren 1931 fant den herværende presse uforberedt og delvis dårlig orientert angående hvad saken virkelig gjaldt. Generalkonsulatet søkte i en rekke aviser og tidskrifter å gi fremstillinger av sakens forhistorie og det syn som hadde været bestemmende for den norske regjeringens optreden.

22. APR. 1932

Norsk og dansk fangstvirksomhet på Øst-Grønland.

Efter Grønlandsmøtet forleden har boulevardbladet Ekstrabladet henvendt sig til dr. Lauge Koch for å få den vanlige uttalelse. Intervjuet må være blitt til på sviktende grunnlag, for svarene imøtegår ting som ikke er blitt uttalt i foredragene på nevnte møte. I sitt foredrag nevnte advokat, dr. Smedal, hvilke millionverdier vår selvfangstflåte hvert år bragte hjem fra polartraktene — fra Hvitehavet i øst til Grønland i vest. Under denne omtale pekte han på hvor viktig kompletteringsfangsten i øst-grønlandske farvann var for våre folk, det er ofte denne fangst som gjør virksomheten lønnsom, som får det til å bære sig. Hr. Smedal nevnte også at en stor del av fangsten blev tatt innenfor territorialgrensen — hvilket er av stor viktighet hvis Danmark skulde bli tilkjent Øst-Grønland — kfr. den avstengte vestkyst, hvor ikke engang danske fiskere får drive sitt virke. På dette punkt forsøker Lauge Koch å redusere den norske fangsts interesser ved å henviser til de 9 norske fangstfolk som overvintrer, hvorav en er druknet — som han smakfullt legger til. Dessuten sier hr. Koch: Og et årlig statstilskudd på 25,000 kroner kan vel heller ikke tydes i den retning (at norske næringsinteresser er så imponerende i Eirik Raudes Land). Dessverre, så vel er det ikke at våre fangstfolk får årlige tilskudd på 25,000 kroner eller mer. Det blev ifjor ydet et bidrag bl. a. på 10—15,000 kroner til innkjøp av Føldvik ekspedisjonens hus. Dessuten yder våre fangstfolk noget igjen: de sender værvarslingstelegrammer fra Øst-Grønland, en virksomhet som man ellers måtte ha spesielle folk til, og som da vilde bli adskillig dyrere for landet enn hvad nu er tilfelle. I denne forbindelse kan det nevnes hvad den danske stat bl. a. har ydet til et enkelt dansk fangstselskap — nemlig Øst-grønlandske kompani — som for endel år siden fikk 600,000 kroner som lån uten at staten fikk en øre igjen da selskapet røk overende og tok med sig 400,000 kroner av sine egne midler. Det nuværende danske selskap Nanok fikk lov til å bruke Øst-grønlandske kompanis hus, som altså eides av staten. Dette selskap blev høsten 1931 foreslått støtte av Laurits Andersens fond — ifølge bladet Børsen. Det har sikkert også fått slik støtte. En uttalelse i dansk Dagens Nyheder for 27. november 1931 kan ha sin interesse i denne forbindelse. Bladet skriver: «Det skal innrømmes at de norske folk har fått det til å betale sig i motsetning til de danske, hvis utrustning var for dyr. Men dette betyr ikke at det vedblivende vil være sådan».

Som man vil huske gikk også dr. Smedal til angrep på danskenes utbytning av grønlanderne og sundhetsfor-

holdene på Vest-Grønland. Til dette svarer Lauge Koch, at hr. Smedal «fremsetter grove beskyldninger mot vårt styre i Vest-Grønland, beskyldninger som savner ethvert grunnlag». Hr. Smedals angrep var bygget på ikke en men et utall danske uttalelser — riktignok er de danske angrep på det danske styresett avtatt det siste år på grunn av saken i Haag, men at det ikke mangler på slike danske angrep, skulde Lauge Koch selv kjenne best til.

Sannheten om Grønland.

VII.

Til støtte for postulatet at Grønland hørte under «Norge alene» blev det i konstitusjonskomiteens innstilling ennvidere anført: «Og behandlingen av de grønlandske saker i den norsk-danske centraladministrasjon viser at Grønland i tidsrummet inntil 1814 også av danskene blev betraktet som et biland til Norge. Sammen med de saker som angikk de andre norske skattland — Island, Færøiene og Finmarken — blev saker angående Grønland regelmessig behandlet i vedkommende norske kontorer i centraladministrasjonen.»

Ja, det fantes i den felles centraladministrasjon i Kjøbenhavn visse såkalte «norske» kontorer som behandlet «norske» saker, og disse blev gjerne kopiert i de regjeringsprotokoller som kalles «Norske Register» og «Norske Tegnelser», men alt sorterte under det «danske kanselli» (kalt så til forskjell fra det «tyske kanselli», som bl. a. hadde utenrikspolitikken). Da de dansk-norske konger før 1721 grunnet sitt høihetskrav over Grønland dets forhold til Norge i mid-

delalderen, var det naturlig at kongebrevene om Grønland innførtes i de såkalte «norske» brev-bøker, og da forbindelsen blev gjenoptatt fra Bergen i 1721, var det naturlig at denne praksis fortsatte, — kongens brev av 1719 var jo rettet til myndighetene i Bergen og måtte derfor kopieres i de «norske» brev-bøker. At denne praksis fortsatte også etter 1729, skyldtes øiensynlig kontor-rutine. Forresten blev også en del kongebrev om Grønland innført i «Sjællandske Tegnelser», — selv et så viktig brev som forordningen av 16. mars 1725 om den grønlandske ekstraskatt i Danmark og Norge blev kopiert i «Sjællandske Tegnelser» 1725—1727 (blad 50 og følgende). Til de «norske» brev-bøker svarte ikke «danske», men «Sjællandske», «Jydske» o.s.v., og kontorordningen kunde forsåvidt godt tolkes derhen at Norge bare var en del av det danske monarki, i likhet med Sjælland, Fyn, Jylland o.s.v.

Professor L. M. B. Aubert la i sin avhandling «Norges folkerettslige stilling» (Kristiania 1897) ingen vekt på disse «norske» kontorer med hensyn til det stats-

rettslige spørsmål. Han skrev om Norges stilling under eneveldet fra 1660: «I statsrettslig Henseende er det særlig at mærke, at man nu istedetfor det gamle danske Rigsraad og de danske Rigsebedsmænd, der også handlede for Norge, erholdt de fælles Regjeringskollegier og fra 1670 et fælles Statsraad med lige Adgang for begge Nationer, men uden noget særligt Ministerium for Norge.» Her tilføjet Aubert i en note: «At der (f. Ex. i Rentekammeret) var norske Kontorer havde i denne Forbindelse intet at sige, da der ogsaa var sjællandsk Kontor o.s.v.»

De «norske» kontorer var i nasjonal henseende like danske som centraladministrasjonens andre kontorer. Forholdet har derfor ikke den statsrettslige betydning som konstitusjonskomiteen tillot det. Det kan nærmest betegnes som en historisk reminisens om Grønlands stilling til Norge i middelalderen. Det samme gjelder omtalen i geografiske lærebøker fra det 18. århundre av Grønland som hørende under Norge. En uklar erindring om den gamle forbindelse er vel også grunnen til at kong Frederik VI's representant ved fredsforhandlingene i Kiel, Edmund Bourke, fikk på egg av regjeringen om å

få undtatt Grønland, Island og Færøiene ved avståelsen av Norge til kongen av Sverige. Plassen til-later ikke her en utførlig imøte-gæelse av alt vrøvlet om Bourkes «løgn», — den må utstå til et skrift jeg lenge har arbeidet på om Kjølfreds-komplekset. Her kan jeg bare nevne enkelte momenter. Bourke var av irsk slekt, født på St. Croix, og hadde sannsynligvis ingen rede på Grønlands historie i middelalderen. Men han kjente sikkert kongevåbenet hvor Grønland var representert ved en isbjørn, Island ved en kronet stokkfisk og Færøiene ved en vedder, alt symboler på kongenes syn på disse deler av monarkiet som særlige biland, ikke som ledemod av kongeriket Norge. Derfor brukte kongene stadig betegnelsene «Vort Land Grønland», «Vort Land Island» og «Vort Land Færøe», og etter eneveldets innførelse lot Frederik III avholde særlig arvehyldning ikke bare i Danmark og Norge, men også på Island og Færøiene. For Islands vedkommende hevder professor Gjelsvik uttrykkelig at det ikke var noen part av Norge, og under sin selvstendighetskamp hevdet islendingene dette standpunkt. Færøiene var i administrativ og gelstlig henseende lenge under Sverige

land. Og for Grønland er det her bevist at det fra 1721 blev opfat-tet som en «dansk» (d. v. s. dansk-norsk) koloni. Hvad Bourke virkelig sa under forhandlingene i Kiel vet intet menneske. Men for Grønlands vedkommende kunde han med full rett si at det ikke var noen del av Norge. Karl Johan hadde i utkastet til Kiel-traktatens § IV uttrykkelig regnet op de enkelte stifter som han forlangte avstått, og om Bourke ikke hadde nevnt Grønland, Island og Færøiene, vilde de allike-vel ikke ha fulgt Norge, for de hørte ikke til noe norsk stift. Ved å kreve tilføid i en parentes at Island, Færøiene og Grønland var «ikke medregnet», henledet Bourke i grunnen oppmerksomheten på spørsmålet; hvis han, regjeringen og kongen tenkte på «svik», «tyveri», «underslag av betroet gods» o.s.v. — som det nu låter —, hadde det vært klokest å tie. Karl Johan så rent mili-tært på spørsmålet om Norges avståelse, men i strategisk henseende vilde det svekket stillingen om så fjerntliggende land skulde høre under Norge; han hadde heller aldri krevd avståelse av mer enn det egentlige Norge.

Frederik VI søkte på sin side å redde mest mulig for sitt monarki ut fra tidens naturlige for-

kegang, uten hensyn til nasjo-nale rettigheter. Dessuten håpet han den gang ennu at tronfølge-ren Kristian Frederik kanskje skulde redde Norge fra forenin-gen med Sverige, og således i sin tid forberede en gjenforening.

Likeoverfor det latterlige snakk om at han «brøt kongeloven» ved ikke også å avstå til fienden de land denne selv ikke forlangte, er det nok å minne om at folke-retten går foran statsretten. Kon-gen handlet under et folkerettslig anerkjent tvangsmiddel, nemlig krig. Når stortinget under for-handlingene om oppjøret av stats-gjelden reiste krav om Grønland, Island og Færøiene, var det utvil-somt bare som motkrav for å presse Norges andel så lavt ned som mulig. Norge slapp også billig fra oppjøret ved å betale 3 millioner av en statsgjeld på 45 millioner riksdaler; utbetalingen av denne sum føltes som et tungt offer, men nu burde man kunne dømme rolig om dette forhold som stemte med almindelig sed-vane ved deling av en stat.

I 1819 oppgav kong Karl Johan i bindende diplomatiske former på Norges vegne ethvert krav på Island, Grønland og Færøiene og på andel i Øresundstollen, og 29. mai 1821 godkjente stortinget

gjeldsoverenskomsten med den uttrykkelige tilføielse: «hvorved saaledes alle gjensidige Fordringer i Anledning af Foreningen mellem Danmark og Norge skulde være og blive aldeles op- og afgjorte». Selv om Island, Færøiene og Grønland ikke blev uttrykkelig nevnt, kan det efter den forutgående diplomatiske notevæksling og efter uttalelsene i stortinget ikke være den ringeste tvil om at kravet på disse land derved blev endelig opgitt, — det vil si: rolig og saklig dømmende fornuftige mennesker kan ikke nære tvil om at dette var meningen. En rekke norske forfattere har også uforbeholdent erkjent dette, i nyere tid således arkivar *Brinchmann*, diplomaten *Jens Bull*, professor *Koht*, dr. juris. *A. Ræstad*, ja endog professor *Cast-*
en professorene *Gjelsvik*

og *Skeie* innbiller sig selv og andre at det skulde være mulig for Norge nu å reise krav om å få voldgiftskjennelse for at Færøiene og Grønland rettelig tilkommer Norge —! Den slags galimatias kan bare gjøre Norge latterlig. Statsminister *Stauning* har tilbudt færingene folkeavstemning om forholdet til Danmark, men selvstyrepartet betakket sig. Også *grønlandernes* mening burde vel høres!

Det er ingen tvil om at våre mest fanatiske aktivister tilsikter å legge *hele* Grønland inn under Norge, — uttalelser i den retning kan dokumenteres. De mer besindige nøier sig med å hevde at de ikke koloniserte deler av Øst-Grønland er «ingenmannsland», og at Eirik Raudes land nu skal godkjennes som okkupert av Norge. Dette spørsmål skal Haager-domstolen nu avgjøre. Jeg vil bare si følgende: Hvis Bergenskompaniet av 1721 hadde kunnet holde stillingen, så Grønland helt til 1814 var blitt besellet alene av det, vilde det vært rimelig at

Norge hadde beholdt Grønland. Men *da* vilde nordmennene sannsynligvis hevdet det samme rettsstandpunkt som danskene nu, nemlig at «Grønland» i 1814 betød *hele* Grønland, eller som det heter i Bergenskompaniets oktroi av 1723: «saavit det i sin Lengde og Bredde, øst og vest, sønder og nord strekker sig». Dessverre lempet mange sine begreper om «rett» efter sine egne interesser.

Min på selvstendige undersøkelser byggede overbevisning kan sammenfattes i følgende setninger:

1. Grønlands forhold til Norge i middelalderen gir ikke Norge noe folkerettslig krav på Grønland. En næsten 200-årig avbrytelse av forbindelsen virker hevdsavbrytende.
2. Grønlands annen kolonisasjon ved Egede 1721 var ikke noe særnorsk foretagende, men skjedde i den dansk-norske konges navn. Danmark ydet minst like store økonomiske offer for Grønland som Norge.

Egede og det Bergenske Grønlandskompani, regjeringen og kongen, overhodet hele samtiden anså kolonien som «dansk», hvorved må forstås *dansk-norsk felleseie*. Et uttrykk i kompaniets oktroi er grovt misforstått, og oktroiens selv bortfalt ved dets sammenbrudd i 1726. Fra 1729 har hele ledelsen av Grønlandsverket vært i Kjøbenhavn; det voldte staten svære utgifter.

3. For Norge vilde det i 1814 bare vært en økonomisk byrde å få Grønland. Det blev ikke gjort Norge noen urett ved at Danmark beholdt Grønland ved Kjølfreden; både statsrettslig og praktisk sett var dette den rimeligste ordning.
4. Professor Castbergs og konstitutionskomiteens fremstilling av Grønlands statsrettslige stilling 1721—1814 er en *forfalskning* av historien.

JOHAN SCHARFFENBERG.

Luftkartlegningen på Øst-Grønland.

Danskene har ikke bestemt sig for maskintyper eller tatt ut flyvere.

Da de norske planer om kartlegning av Øst-Grønland fra luften blev offentliggjort, blev det straks meddelt fra dansk side at Danmark vilde sende 2 eller 3 fly for å foreta lignende flyvninger.

Aftenposten hadde igår en telefonsamtale med dr. L a u g e - K o c h i Kjøbenhavn og spurte om man har bestemt sig for, hvilken maskintype man vil gjøre bruk av.

— Ennu ikke, lyder svaret. Men det vil skje forholdsvis snart. Det er vanskelige forhold å flyve under derborte.

— Tror De det blir sjø- eller landfly som vil bli brukt?

— Det vet jeg ikke.

— Er flyvere tatt ut?

— Nei.

— Kommer danskene til å sende ett eller to fartøier i år?

— Om det blir ett eller to, er ikke godt å si, men «Gustav Holm» kommer i hvert fall til å dra avsted. Vi kommer til å følge tre-årsplanen som den før er lagt. Hvad flyvemaskinene angår, er det ikke godt å si om det blir 2 eller 3. Men det blir neppe så mange som 3.

Dr. Lauge-Koch spør meget interessert om Hoels planer: Bruker han land- eller sjømaskin, hvor langt er han kommet med maskinen o. s. v. Som våre lesere vil ha sett, er alle de norske planer med hensyn til konsul Lars Christensens flyvemaskin lagt frem — uten noget forsøk på å hemmeligholde hvad som skal utføres med den i løpet av sommeren.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **N. H. & SJØFARTSTIDENDE**

23. APR. 1932

Det er utrolig hvor mange folke-retslærde mener sig kaldet til å kunne belære domstolen i Haag om det danske standpunkts fortreffelighet, i Grønlands-saken. Foruten sine egne og Dr. Scharffenberg har danskerne nu også en tilhenger ved navn Baron Lage Staël von Holstein. Han skal blandt annet ha vakt opsikt i Norge i egenskap av folkerettseksperter. Dette har han ifølge «Politiken» bevist ved å blade i et nr. av «Aftenposten». Baronen finner Norges standpunkt meget svakt og mener det beste vi kan gjøre er å trekke oss tilbake straks. Han antyder at i så fall bør våre rettigheter efter traktaten av 1924 gjøres til permanente folkerettslige servituter. Det er jo elskværdig, men det sies intet om på hvis vegne han tilbyr det.

Imidlertid har vi så megen tillid til vårt standpunkt og til domstolen i Haag, at vi for vår del lar saken gå til doms uten å sette alskens folkerettseksperter til gjennom avisene å belære de høie dommere om uholdbarheten av motpartens standpunkt.

Norge har ikke utnyttet Svalbard.

Sier den svenske
baron Stael.

En påstand som dosent
Hoel tar livet av.

Den svenske fil. og jur. dr. Lage Staël opholder sig i disse dager i Kjøbenhavn hvor han har latt sig intervjuet av Politikken. Han har dermed funnet en ny anledning til å rette et spark mot Norge i forbindelse med Grønlandssaken. Først og fremst fremholder han som sin faste overbevisning at dommen i Haag vil bli en stor skuffelse for Norge.

— Jeg personlig kunde tenke mig, sier han at de konsesjoner Norge har i overensstemmelse med Øst-Grønlands-overenskomsten, kunde omdannes til folkerettslige servitutter, som i motsetning til den nuværende ordning ikke var tidsbegrenset. Landet vilde ha alt å vinne ved nettop på dette tidspunkt å trekke sig tilbake og kaste sig over arbeidet på Svalbard — en internasjonal oppgave — som Norge har fått tildelt og inntil videre slett ikke har røktet på den måte som man hadde hatt anledning til å vente. De industrielle virksomheter kunde ha vært fremhjulpet og det videnskapelige arbeid, hvortil der særlig siktes i konvensjonen, burde for lengst ha vært i gang.

Nu kommer Norge og forsøker å håndheve et rettslig standpunkt som kan bli av den ytterste farlighet for Svalbards fremtid. Det er jo klart, at dersom kravet om en effektiv okkupasjon kunde bringes i anvendelse også på Svalbard, risikerte man, at andre makter gjorde tilsvarende påstander gjeldende der oppe. Det vilde blandt annet medføre faren for at hele den skandinaviske innsats på Svalbard var omsonst. Fra svensk side har vi ofret ikke mindre enn 10 millioner kroner på Svalbard. Sverige har rett til å forvente, at Norge varetar sin oppgave med omhu.

Vi har forelagt saken for dosent Hoel som svarer med å henvise til en del av det norske arbeid som er utført i Svalbandområdet. Der er nu utsendt ikke mindre enn 52 skrifter om betydelige praktisk videnskapelige arbeid som er utført deroppe, vi har hatt årlige ekspedisjoner og skal nu den 27. april sende ut en ny ekspedisjon med «Fridtjof Nansen» til Svalbard-området. Vi har hatt op til 3 skib med 90 mann gå et år der oppe, og den norsk-svenske Ahlmann-ekspedisjon har tilskudd fra Stortinget. Det var også en av våre ekspedisjoner som fandt Andréas leir på Kvitøya. Det store materialet som vi har samlet inn med store utgifter er under stadig bearbeidelse ved Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, en institusjon som er opprettet nettop av hensyn til det videnskapelige arbeid på Svalbard.

Baron Lage Staëls påstander er helt ubegrunnet.

Bladets navn:

Landsmål
avis

Norge bør vinne Grønlandsprocessen i Haag.

Fra møtet i Logen ved Ella Anker.

Vi ønsker Stortingets Grønlandsutvalg tillykke med dets første møte, som fylte Logens store sal til trengsel.

Det blev en samlende historisk begivenhet, en utløsning av den intense folkemening, som nu står bak regjeringen og delegasjonen til støtte for det norske rettskrav i Haag.

Studentene sang «Brede seil over Nordsjø går», — med det gripende historiske billede fra vår lange frihetskamp mot Danmark som har villet legge Nordsjøen under dansk velde.

Professor Castbergs foredrag med den klare, vektige utredning av vår rettsstilling var av overordentlig interesse og fulgtes med spenning nettop i disse dager, da den danske professor i statsrett, Knut Berlin, har fremlagt danske synsmåter i sin bok om Grønland.

Professor Castberg påviser at det var Danmark som reiste striden, da det i 1916 søkte å erverve suverenitet over et nytt uhyre landområde — Øst-Grønland og Nord-Grønland — med en kyst så lang som fra Oslo til Marokko — et land som hittil hadde vært brukt av nordmenn og andre folk som et ingenmanns land.

Han henviste til den rekke av offisielle erklæringer og handlinger fra Danmark selv som åpent erkjenner at dets herredømme på Grønland var begrenset til Vest-Grønlandskolonierområdet og den lille koloni Angmag salik på Øst-Grønland.

Danmarks henvendelse i 1916 til forskjellige regjeringer for å oppnå suverenitet over Øst-Grønland er det ubestridelige vidnesbyrd om at Danmark selv var sig bevisst, at Øst-Grønland ikke tilhørte Danmark.

Norge har aldri anerkjent Danmarks krav til denne kyst, og det har til vern om Norges rett og interesser handlet ut fra sin oppfatning av Øst-Grønland som et ingenmannsland.

Da Danmark ikke kunde få noen suverenitetserklæring fra Norge, foretok den danske regjering en meget aggressiv handling (mot Norge og andre folk) ved sin proklamasjon av 10. mai 1921 om Grønlands hele avsperring for alle andre nasjoner til fordel for et dansk monopol. Det var en handling i strid med folkeretten, da andre folks hevdede bruksrettigheter ikke kan kastes tilside ved et suverenitetskrav fra hvilken kant det fremkommer.

Efter Norges protest måtte Danmark også opgi avsperringen.

Øst-Grønlandsavtalen fastslo sa vel nordmenns som danskernes praktiske bruksrett til Østgrønlandskysten, — det var ingen koncession fra Danmarks side — det var norske fangstmenns rett fra tidligere tid som herved blev hevdet, — mens suverenitets spørsmålet ved avtalen ikke blev løst, og hvert land skulde beholde sin oppfatning.

Danmark lot imidlertid ikke suverenitets spørsmålet hvile. Det begynte straks efter avtalen å demonstrere sin suverenitets påstand ved erklæringer og proklamasjoner. Norge protesterte. Og da tilsist Danmark ved den danske treårsplan under Lauge-Koch truet med å ta Øst-Grønlandskysten i effektiv besiddelse for Danmark med en planlagt bosettelse av eskimoer i det norske fangstområde — og med dansk politimyndighet over alle nasjoners folk deroppe, blev Norge tvunget til å hindre dette ved en okkupasjon.

Den norske regjering gjorde to alvorlige forsøk på å komme til en ordning uten okkupasjon, men de blev avvist av Danmark.

Okkupasjonen var ikke i strid med folkeretten — det var en naturlig og nødvendig handling til forsvar for Norges rett — og i full overenstemmelse med den freds- og voldgifts-politikk som Norge likesom Danmark har arbeidet på.

Det er en fullstendig misforståelse at en fredspolitik skal medføre selvopgivelse av nasjonenes rettigheter. Norge har ved okkupasjonen handlet ut fra sin rettsopfatning av Øst-Grønland som et ingenmannsland og derefter i henhold til sine traktatplikter overfor Danmark gått med på å forelegge Grønlandskonflikten til Haagerdomstolens avgjørelse. Det er en utpreget fredelig handling.

Ingen kunde si hvad resultatet vilde bli i Haag, han vilde bare uttale at Norge burde vinne denne sak.

Advokat Gustav Smedal fremholdt Norges økonomiske interesser ved Øst-Grønlandskysten og mens danskene efter statsminister Staunings egne uttaleser «ikke har nogen økonomiske interesser der». Der finnes ingen dansk skute på fangst ved denne kyst. Men hvis Øst-Grønland blir dansk, da blir dette land også avsperrert som Vest-Grønland er det idag.

Professor Brøgger fremholdt i et meget veltalende foredrag at vi ikke bare skal regne med økonomiske verdier, men nordmenns innsats i Grønlands historie — opdagelsesferdene og kulturbygningen, — er også endel av vår folkeskjel som nu kalder på oss.

Statsråd Milbye appellerte til alle å samles i enighet og styrke om Norges rettmessige sak, Danmarks gamle urett mot Norge må ikke økes ved ny urett.

Alene rettferdighet kan sikre den fredens og broderskapets ånd i Norden, som vi alle ønsker

Ella Anker.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

BERGENS AFTENBLAD

22. APR. 1932

Nordmenn som går danskenes ærend.

Man vil erindre at danske blad i anledning den norske okkupasjon av Erik Raudes Land på Øst-Grønland, insinuerte at Devolds ekspedisjon var i økonomiske vanskeligheter. Ryktene, hvis hensikt åpenbart var å skade den norske sak, blev kraftig demettert. Nu ser vi at heller ikke norske menn undser sig for å stille sig til tjeneste for danskene i deres arbeide for å nedsette norske fangstfolk i det almindelige omdømme. «Smålenenes Socialdemokrat» søker nemlig å lansere det rykte at det var Kreuger som finansierte Devold. Svalbardkontoret demetterer dette som det rene vrøvl. Det var, som det også flere ganger tidligere har vært fremholdt, interesserte norske forretningsfolk som bidrog til utrustningen av Devolds ekspedisjoner.

Det er naturlig å spørre om, hvorfor et norsk blad i denne tid vil gå danskenes ærend i denne sak. Og det faller like naturlig å spørre, om det skulde være innbefattet i vilkårene for de lån som danskene ifjor ga de streikende socialdemokrater under konflikten, at de skal stille sig på dansk side i Grønlands-spørsmålet. Det er isåfall ikke første gang at nordmenn er med, når Norges merke skal hugges ned.

Og det blir vel dessverre heller ikke siste.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

*Skandinaviske
Elverum*

Martin Mehrens foredrag om Grønlandsturen i Elvarheim.

Lørdag 23. ds. får Elverum besøk av grønlandsfareren Martin Mehren. Det er Elverum Unge Høire som har fått ham op for å fortelle om Grønland.

De fleste vil vel fra før kjenne til den bedrift Martin Mehren og Arne Høigård utførte da de på utrolig kort tid med hunder og sleder drog over Grønlands innlandsis. De drog fra vest mot øst, en rute som vel ikke tidligere har vært forsøkt, en distanse på ca. 1000 km. med største høide over havet ca. 3000 meter. De brukte en måned på hele ferden.

Det var i første rekke en sportsprestasjon de to unge mennesker leverte, men selv om de, takket være en planmessig forberedelse og en utholdenhet, som ikke vek for noe, fikk gjennomført sin ekspedisjon etter programmet, var det en ferd med livet som innsats. Ved sine observasjoner og målinger har de også øket den geografiske viden om Grønland.

Alle bør imidlertid benytte anledningen til å høre den nærmere beretning om turen. Mehren forteller på en likefrem måte om forholdene på Grønland, «vår» koloni, om de elskverdige grønlandere og om skituren på verdens største «skibakke». Ikke minst morsomt er det å høre om de forskjellige opplevelser de hadde med hundene, de alltid sultne lømerater uten hvis hjelp de ikke hadde kunnet forsere den veldige isørken. Når Mehren samtidig viser sine flotte lysbilleder, kan man være sikker på å få interessant stund.

Til ungdommen har Mehrens foredrag en særlig adresse — ikke bare hvad den rent sportslige side av saken angår, utstyr, skiløpning og hundekjøring — men Mehren og Høigårds tur viser at selv i disse tider, da depresjonen har så lett for å få overtaket, går det an å ha initiativ til å planlegge og, hvad der ikke er det minste, til å gjennomføre planen. Mehren og Høigård støtte på mange vanskeligheter både herhjemme og underveis — uten at de selv fremhever dette — men alt blev ajungelak (det grønlandske ord for all right).

Den bedrift de utførte er ikke så litet av en appell til ungdommen idag. Det vil De kunne overbevise Dem om ved å høre Mehrens foredrag lørdag.

NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFORRETNING

HEROLDENS
ANNONCEBUREAU^{AS}

STORTINGSPLASS 7 OSLO



HEROLDEN



Her

Alþingis president Benedikt Sniðksson

Reykjavík. Ísland.

Bladets navn:

Harstad Tid.

Venstres nye linje i Grønlandsspørsmålet.

Der skrives til Harstad Tidende: Venstres generalsekretær er blitt rasende fordi den nuværende regjering har fått altfor stor tillit i sitt arbeide med Grønlandssaken. Som man vet har regjeringen tatt til hjelp våre beste sakkyndige for å prøve å redde det som reddes kan i Grønlandsspørsmålet. Da den nuværende regjering overtok ledelsen etter statsminister Mo-winckel hadde Danmark på flere måter øvet suverenitetshandlinger på Øst-Grønland uten at der var foretatt effektive handlinger fra norsk side til varetakelse av de norske interesser. I fjor kom så danskene med sin 3-årsplan, og politimyndighet m. m.

Fikk de etablere sig efter sin plan på det norske område vilde danskene snart være like mektige der som nordmennene og landet vilde blitt lukket når den nuværende traktat utløp. Den eneste utvei i den situasjon var å okkupere landet. Det blev foreslått for venstres regjering flere ganger i fjor, men den ga en god dag i sakkunnskapen og lot det hele drive som før. Hadde venstre regjeringen blitt sittende vilde den sikkert firt flagget i Myggbukta og våre fangstfolk vilde blitt bortvist fra Øst-Grønland om nogen år på samme måte som de nu bortvises fra Franz Josefs land. Historien med Franz Josefs land er jo resultatet av venstres utenrikspolitikk. Det må være grunn til å frabe sig rettledning fra et parti som har denne sak på sitt synderegister.

Den nuværende regjering har imidlertid gjort hvad gjøres kan for å redde Grønlandssaken og derfor har den fått folkets tillit. Dette er mere enn venstres generalsekretær kan tåle. I en artikkel i Akershusposten kaster han sig over regjeringen og de sakkyndige fordi de ikke forstår sig på juss.

Regjeringen «skulde bare gitt Finn Devold ordre om å la sig arrestere», sier han. Det er dette som er venstres nyeste linje i Grønlandsspørsmålet.

Danskene skulde få lov å arrestere nordmennene, rigge ned deres radiostasjon og ta dem med til Kjøbenhavn og derpå sende dem med jernbanen til Oslo. Når danskene således hadde gjort rent bord på Grønland og sendt alle våre folk hjem, da skulde Norge spørre domstolen i Haag om det

ikke var Norge som hadde suvereniteten på Grønland likevel.

Jo, den venstrelinja i Grønlandsspørsmålet den er glimrende. Og Akershusposten tilføjer strålende: «Det vilde ikke blitt danskene som hadde tjent i Haag på en slik bedrift».

Verre vrøvl enn dette venstres siste påfund kan ikke tenkes, men hvem kan garantere for at ikke en venstre regjering kunde finne på å iverksette noget lignende. Det er jo partiets generalsekretær som forfekter det. Det er jo lenge siden venstre kvittet sig med sakkunnskapen i disse saker og hvad partiet kan finne på, når det gjelder Grønlandsspørsmålet og det nordiske samarbeide er der vist ingen grenser for. Alle er sikkert best tjent med at venstre nu ikke har noget med vår utenrikspolitikk å gjøre.

Beskjæmmende og belærende.

Det er med glede vi idag offentliggjør en artikkel av den danske historiker C. P. O. Christiansen som i denne gir en verdifull utfylling av de uttalelser som han forleden gav til vårt blad om Grønlands-striden. I denne artikkel kommer hr. Christiansen inn på det virkelige hovedpunkt, — striden i forhold til nutidens største ide: Fred og fordragelighet mellem folkene.

Vi er enig med hr. Christiansen i at stridens utvikling er *beskjæmmende*. Den er en skam for de to folk som vistnok begge har innbildt sig at de gikk foran i marsjen for de nye ideer. Man kan jo bare tenke på Norge som utdeler av Nobels fredspris, og på det danske avvebningsforslag som faktisk har bragt de nu ledende partier til makten, selv om det går smått med avvebningen. Nu er det jo så at de har søkt sin tilflukt til retten, og ikke til våbnene, men konflikten er allikevel satt på spissen på en måte som kan komme til å etterlate dype sår.

Virkingene kan bli følelige, — vi skulde tro at hr. Christiansen vil få rett i at «en fullkommen seir for en av de stridende partier vil bli til et nederlag for dem begge». Begge land har nemlig interesser også utenfor Grønland. Verdensutviklingen nu om dagen minner oss om det. Begge land har sine vanskeligheter, — ikke bare Norge. *Ottawa* for kanskje gi Danmark ennu mere å tenke på enn Norge, — og muligens tanken vil gå i retning av at der finnes nogen små land som kan ha interesse av hverandre og kan trenge hverandre når de store lukker døren. For ikke lenge siden stod *Hitler* på talerstolen i Flensburg like syd for den danske grense og knyttet henderne mot landet nordover. Hvern vet, kanskje også Danmark kan trenge venner

Striden om Grønland har nu

ge folk, — uten at omkostningene blir for store.

I den artikkel vi gjengav igaar efter dansk «Politiken» vil læserne i slutningen finne en bemerkning, som kanskje er litt ironisk ment, om at hr. Christiansen ikke har funnet offentlighetens interesse for «Drammens Tidende» har skaffet ham luft.

I den forbindelse kan det ha sin interesse å notere at det ikke er første gang at menn som Danmark har lukket døren for, har funnet veien til «Drammens Tidende».

Danmark er streng mot landsmenn hvis meninger ikke stemmer med de officielle. Juleaften 1799 falt en dom om at «Translatør Heiberg bør forvises Kongens Riger og Lande». Det var Peter Andreas Heiberg, denne åndsfrihetens kjempe, som dengang blev utstøtt. Også han søkte tilslutt til Drammen med sin produksjon. Enkelte av hans senere bøker blev trykt i Rodes boktrykkeri i Drammen, og «Drammens Tidende» bringer i 1828 flere glimrende brever fra hans hånd.

Nu benytter jo ikke Danmark lenger landsforvisning mot menn hvis meninger strider mot de officielle. Kvelning er en sikrere metode, og når heller ikke den lykkes, har Danmark et prøvet middel i «grinet» som nok kan gjøre ende på sin mann.

Vi skal ikke trekke sammenligningen videre mellem de to menn som med 100 års mellomrum har funnet frem til «Drammens Tidende» med sine meninger. Vi overlater til åndsfrihetens forkjemper «Politiken» å gjøre det, — og tenke over sin stilling som det nuværende officielle Danmarks vakthund.